

С. Є. Трегуб

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету

А. В. Неруш

старший викладач кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету

Т. В. Тітієвська

старший викладач кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету

ІНШОМОВНЕ ФАХОВЕ ЧИТАННЯ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ

Стаття присвячена з'ясуванню лексико-граматичної компетенції студентів-стоматологів, а також аналізу комплексу вправ в процесі читання іншомовного фахового тексту. Відзначено, що іншомовне професійно-орієнтоване читання є основною складовою частиною підготовки фахівців стоматологічної галузі. Воно задовольняє потреби в отриманні нової фахової інформації та має першорядне значення при складанні англomовного субтесту ліцензійного іспиту «Крок 1». Проаналізовано сучасні концепції змісту навчання професійно-орієнтованого читання в медичному закладі вищої освіти. Розглянуто значення термінів «компетенція» та «професійна компетенція». Дано визначення таких понять як «текст», «текст за фахом». Наголошено на інтеграції професійних знань студентів-стоматологів, яка полягає в усвідомленому використанні фахової інформації фундаментальних дисциплін під час іншомовної підготовки вищого медичного закладу освіти. Визначено навчальний зміст, мета, предмет навчання та основні завдання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Виокремлені певні вміння і навички, набуті в процесі формування лексико-граматичної компетенції, а саме: інтерпретування професійно-орієнтованої лексики іноземною мовою; демонстрування перекладу фахових лексичних одиниць; розвиток активного і пасивного набору фахових термінів та граматичних явищ згідно 9-ти дисциплін заявлених у ліцензійному іспиті «Крок 1». Охарактеризовані особливості загальних та спеціальних компетенцій студентів-стоматологів. Проаналізовано блок вправ, який спрямований на формування лексико-граматичного аспекту під час роботи з фаховим текстом. Особливо наголошується важливість тестового методу навчання, який сприяє формуванню потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу та розвитку активного і пасивного набору фахових термінів та граматичних явищ. На нашу думку, завдяки іншомовному фаховому читанню студенти отримують точне та розширене розуміння конкретних лексичних питань, що одночасно покращить їх мовні навички та забезпечить надійну основу для подальшого читання професійної літератури на іноземній мові.

Ключові слова: професійно-орієнтоване читання, ліцензійний іспит «Крок 1», лексико-граматична компетенція, студент-стоматолог.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої медичної освіти в Україні «Іноземна мова за професійним спрямуванням» набуває особливого статусу як потужний засіб поглиблення професіоналізму і забезпечує необхідний потенціал для потреб спеціалізації та фахового самовдосконалення майбутніх стоматологів.

Новим завданням, яке суспільство ставить перед медичною освітою, є виховання освіченого фахівця, здатного успішно застосовувати свої знання у професійному середовищі та вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Іншомовне професійно-орієнтоване читання є основною складовою частиною діяльності фахів-

ців медичної галузі. Воно задовольняє потреби в отриманні нової фахової інформації. Вміння читати й розуміти іншомовну інформацію за фахом має першорядне значення як при складанні ліцензійного іспиту «Крок 1» так і у практичній роботі майбутнього стоматолога після закінчення вищого медичного закладу, коли виникає потреба ознайомлення з великим обсягом іноземної літератури за фахом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праця сучасного стоматолога, на наш погляд, дуже складна й напружена. Вона включає безліч компонентів, які базуються безпосередньо на знаннях термінології з фахових дисциплін, що

поглиблюють певні лінгвістичні знання студентів-стоматологів та систематизують практику професійного іншомовного читання.

На сьогоднішній день, проблемі, що розглядається присвячено багато праць. Це питання розглядали такі вчені як З.І. Кличнікова, С.К. Фоломкіна. Зокрема праці Т.С. Серової та Г.В. Барабанової присвячені концепції навчання професійно-орієнтованого читання. М.А. Алієва, Н.М. Магазова розробили методiku навчання самостійного читання іншомовного тексту. Роботи М.Г. Гордієнко, А.Л. Буран, М.Г. Бондарєва присвячені навчання читання фахової іншомовної літератури з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; І.К. Зуєва досліджувала проблему з навчання читання і реферування тексту. Проте, незважаючи на велику кількість праць, питання професійно-орієнтованого читання в медичному закладі вищої освіти залишається досить актуальним.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення лексико-граматичної компетенції студентів-стоматологів, а також аналіз комплексу вправ в процесі читання іншомовного фахового тексту.

Виклад основного матеріалу. «Іноземна мова за професійним спрямуванням» відіграє значну роль у професійному орієнтуванні особистості студента-стоматолога та формує низку компетентностей. Термін «компетенція» широко вживають у педагогічній літературі. Так, наприклад, Е. Зеєр, О. Шахматова під професійною компетенцією розуміють сукупність знань і вмінь, а також способи виконання професійної діяльності. М. Дем'янчук наголошує, що компетентність майбутнього фахівця доцільно розглядати як нову якість професійної підготовки, яка охоплює та поєднує змістовий і процесуальний компоненти: знання й уміння, здатність до постійного оновлення сукупності оперативних і мобільних професійних знань та вмінь вибирати оптимальні рішення, аргументувати вибір, критично мислити, тобто виявляти високий рівень кваліфікації, професіоналізму фахівця і його підготовленості до професійного спілкування [1, с. 46].

Важливе значення під час навчання «Іноземної мови за професійним спрямуванням» мають тематика та зміст фахових текстів, тому для організації процесу навчання треба відбирати тексти, які мають великий набір професійних термінів та високі пізнавальні можливості.

К.Ф. Кусько вважає, що «текст за фахом – це передусім засіб становлення та розвитку професійної, точніше мовнопрофесійної майстерності» [2, с. 17]. На важливість правильного підбору текстів вказує С.К. Фоломкіна. На її думку, текст виступає «як основна комунікативна одиниця, якою користується людина в мовленнєвій діяльності» [3, с. 47].

У контексті останніх тенденцій української вищої медичної освіти (запровадження нових типів кваліфікаційних іспитів, а саме, англomов-

ного субтесту до ліцензійного іспиту «Крок 1») особливої важливості набуває не лише чисто професійна, а й мовна підготовка майбутніх стоматологів. Навчання проводиться за навчальною програмою. Предметом програми з дисципліни «ІМПС» є спеціальна фахова лексика та граматичні конструкції, що використовуються у практиці за спеціальністю. Інтеграція професійних знань студентів-стоматологів полягає в усвідомленому використанні інформації фундаментальних дисциплін під час іншомовної підготовки вищого медичного закладу освіти. З цією метою навчальний зміст дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» містить матеріал з біології, нормальної анатомії, гістології, нормальної фізіології, біологічної хімії, патологічної фізіології, патологічної анатомії, мікробіології, фармакології.

Метою навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є формування у студентів-стоматологів потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є: інтерпретувати професійно-орієнтовану лексику іноземною мовою; демонструвати навички з перекладу фахових лексичних одиниць; розвивати активний і пасивний набір фахових термінів та граматичних явищ згідно 9-ти дисциплін заявлених у ліцензійному іспиті «Крок 1».

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами-стоматологами наступних компетентностей, а саме, загальні: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; самостійне визначення цілей та задач особистої діяльності; формулювати мету, визначати структуру особистої діяльності; здійснення особистої діяльності: вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність працювати автономно, приймати обґрунтовані рішення; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та оцінювати якість виконуваних робіт. До спеціальних компетентностей ми відносимо: здатність коректного використання структурно-лексичних аспектів іноземної мови спеціальності у процесі навчання та професійної діяльності; здатність оперувати основними видами мовленнєвої/мовної діяльності (переклад тексту, компресія текстів); здатність здійснювати лексичні та граматичні трансформації в процесі перекладу фахової інформації у стислі терміни; здатність працювати з іншомовною інформацією за 4-ма видами читання; здатність використання засобів сучасних інформаційних технологій під час опрацювання іншомовної інформації.

Вміння та навички іншомовного фахового читання у студентів-стоматологів формуються на практичних заняттях такими методами навчання: пояснення лексичного та граматичного матеріалів викладачем; виконання вправ, спрямованих на формування навичок чотирьох видів читання,

а саме, ознайомчого, вивчаючого, пошукового та переглядового читання, перекладу з аркуша, аналітичного читання та реферування, перевірка письмового домашнього завдання; перевірка засвоєння студентами лексичного та граматичного матеріалів.

Для формування лексико-граматичного аспекту необхідно виконання передтекстових та післятекстових вправ спрямованих на: впізнання лексичних одиниць та граматичних моделей за контекстом; ідентифікація англійських слів з латинськими термінами; порівняння лексики; словотворення за допомогою суфіксів, префіксів. Також, ми вважаємо, доцільно використовувати вправи на синоніми, антоніми, визначення дефініції того чи іншого терміну, відповіді на запитання, пошук конкретної інформації. Також, дуже корисно використовувати завдання на реферування, анування та тезування фахових текстів.

Одним з ефективних завдань іншомовного фахового читання є тестування. Тести можуть бути різних видів та типів складності, а саме, як з одним вибором правильної відповіді, так і з множинним. Оскільки одиницею мовної компетенції є лексична одиниця у відповідному контексті, що формується за моделлю слово- граматика -текст, компонентами тестування обирається фахова лексика та граматичні моделі. Тестові завдання містять спеціалізовані лексично-структурні питання. Метою тестових завдань є формування потужного іншомовного професійно-орієнтованого лексичного запасу.

Таким чином, запропонований комплекс вправ над іншомовними фаховими текстами та питан-

нями з буклетів ліцензійного іспиту «Крок 1» спрямовані на формування лексико-граматичної компетенції майбутніх стоматологів, що сприяють організації як щотижневою роботою так і управлінню самостійною діяльністю студентів-стоматологів, а також формуванню їхніх умінь і навичок у цьому виді мовленнєвої діяльності.

Висновки і пропозиції. Таким чином, ми визначили лексико-граматичну компетенцію студентів-стоматологів, а також здійснили аналіз комплексу вправ в процесі читання іншомовного фахового тексту, мета якого виробити у студентів-стоматологів навички читання літератури за фахом. Наведені види лексико-граматичних завдань, безумовно, не вичерпують усього розмаїття форм і методів роботи при читанні текстів іноземною мовою за фахом.

Список використаної літератури:

1. Демянчук М. Р. Компетентнісний підхід до формування культури професійного спілкування майбутніх лікарів / М. Р. Демянчук // Вісник Черкаського університету. – 2016. – № 18. – С. 149.
2. Кусько К.Ф. Лінгвістика тексту за фахом / К.Ф. Кусько // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі: Колективна монографія. Львів: "Світ", 1996. – 134 с.
3. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С.К. Фоломкина. – М.: Высш. шк., 1987. – 180 с.

Tregub S., Nerush A., Titievskaya T. Foreign Language professional reading as a basis for the lexical and grammatical competence's formation of dental students

The article is devoted to clarifying the lexical and grammatical competence of the dental students, as well as the analysis of an exercises' set in the process of a foreign language professional text reading. It was noted that foreign language professionally oriented reading is the main component of the dental field's specialists training. It satisfies the need for obtaining new professional information and is of primary importance when taking the English-language subtest of the "Step 1" licensing exam. Modern concepts of the teaching professionally oriented reading content in a medical institution of higher education have been analyzed. The meaning of the terms "competence" and "professional competence" is considered. The definition of such concepts as "text", "text in specialty" is given. Emphasis is placed on the integration of professional knowledge of the dental students, which consists of the conscious use of fundamental disciplines' professional information during foreign language training at a higher medical educational institution. The educational content, purpose, subject of study and main tasks of the discipline "Foreign language for professional direction" have been defined. Certain abilities and skills acquired in the process of lexical-grammatical competence's forming are singled out, namely: interpreting the professionally oriented vocabulary in a foreign language; demonstrating the translation of professional lexical units; development of an active and passive set of professional terms and grammatical phenomena according to the 9 disciplines declared in the licensing exam "Step 1". Features of general and special competencies of the dental students are characterized. A block of exercises aimed at forming the lexical-grammatical aspect while working with a professional text was analyzed. The importance of the test teaching method, which contributes to the formation of a powerful foreign language professionally oriented vocabulary and the development of an active and passive set of professional terms and grammatical phenomena, is especially emphasized. In our opinion, thanks to foreign language professional reading, the future dentists get an accurate and extended understanding of specific lexical issues, which will simultaneously improve their language skills and provide a reliable basis for further reading of professional literature in a foreign language.

Key words: professionally oriented reading, licensing exam "Step 1", lexical and grammatical competence, dental student.